



POLELO MOHLAKANELWA YA BAPHATLALATŠI BA DITABA

**KGORO YA MATLOTLO A SETŠHABA LE DITIRELO TŠA MOTŠHELO TŠA
AFRIKA BORWA**

**KA GA KGATIŠO YA BO-16 YA NGWAGA KA NGWAGA YA DIPALOPALO TŠA
MOTŠHELO**

PRETORIA, LABOHLANO 22 DISEMERE 2023

Kgoro ya Matlotlo a Setšhaba le Ditirelo tša Motšhelo tša Afrika Borwa ka mohlakanelwa di phatlaladitše kgatišo ya ngwaga ka ngwaga ya bo-16 ya Dipalopalo tša Motšhelo. Kgatišo ya 2023 e laetša tebelelo kakaretšo ya dikoleka tša letseno le tshedimošo ya pušetšo ya motšhelo ya mengwaga ya motšhelo ya go tloga ka 2019 go fihla ka 2023, gape le mengwaga ya ditšhelete ya go tloga ka 2018/19 go fihla ka 2022/23.

Tagafara ya Ditirelo tša Motšhelo tša Afrika Borwa (SARS) ke go koleka metšhelo yeo e amegago ka go kgonthiša obamelo ka botlalo ya molao wa motšhelo le khasetomo. Ka ngwaga wa ditšhelete wa 2022/23, SARS e kolekile R2.07 trillion ya kroso ya ditseno tša motšhelo (R183 billion goba 9.7% go fetiša ngwaga wa go feta), ditefelamorago tša metšhelo tša R381 billion (R60 billion goba 18.7% go fetiša ngwaga wa go feta), le nete ya ditseno tša motšhelo ya R1.69 trillion (R123 billion goba 7.8% go fetiša ngwaga wa go feta).

Khwetšogape ya bophara ya metheo ya motšhelo le ditheko tša godingwana go feta tekano tša didirišwa di thekgile go gola ga ditseno tša motšhelo. Le ge go le bjalo, go bile le dikotsi tše mmalwa tša go ama dikoleka tša ditseno tša motšhelo tša ngwaga wa ditšhelete wa 2022/23, tšeo di akareditšego kamano ya sebaka ya dithulano tša sepolotiki lefaseng ka bophara, dikotsi tša phepo ya enetši, dineteweke tša go goga

Dipotšišo: SARS Media: sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit: media@treasury.gov.za or call 012 315 5000

boima tša lotšistiki, dikhuduego tša mešomo le selegae, gammogo le go koafala ga go gola ga ekonomi ya selegae le dikotsi tša godimo tša infleišene.

Obamelo ya ditseno yeo e šireleditšwego go tšwa go ditiragalo tše di tsepeletšwego le maitekelo a SARS di fihleletše puno ya R231.8 billion ka ngwaga wa ditšhelete wa 2022/23, R16 billion goba 7.5% go fetiša ngwaga wa go feta. Palomoka ya boleng bja kgwebo yeo e nolofaditšwego ke SARS ya ngwaga wa ditšhelete wa 2022/23 e bile R3.9 trillion, R0.6 billion goba koketšo ya 18.4% go ngwaga wo o fetilego.

Dintlha tše bohlokwa tša Dipalopalo tša Motšhelo tša 2023 ke tše:

- Kgaolo ya 1 ya phatlalatšo ye e laetša gore Palomoka ya dikoleka tša motšhelo tše SARS e di dirilego e oketšegile go tloga ka R1 287.7 billion ka 2018/19 go ya go R1 686.7 billion ka 2022/23, ya Oketšega ka Pedifatšo ya Tekanyo ya ngwaga ka ngwaga ya (CAGR) 7.0% mo sebakeng se. Palo ye e tloga e le fase kudu ka tekanyo ya 7.4% yeo e laeditšwego sebaka sa magareng ga 2013/14 le 2018/19.
 - Ka palomoka, mothopo o mogolo wa ditseno tše tša motšhelo e dula e le tša Motšhelo wa Letseno la Mong (PIT) ka 35.7%, Motšhelo wa Boleng bja go Tlaleletšwa (VAT) ka 25.0% le Motšhelo wa Letseno la Koporeite(CIT) ka 20.6%. Methopo ye ya ditseno e dirile 81.3% ya palomoka ya ditseno tša motšhelo tše di kolekilwego. Levi ya makhura gammogo le makgetho a itšeng a phahlogae le khasetomo, e dirile 12.4%, mola metšhelo e mengwe e dirile kabelo e šetšego ya 6.2%.
 - Kabo ya motšhelo go Koroso Ditšweletšwa tša Gae (GDP) e oketšegile go tloga go 23.7% ka 2018/19 go ya go 25.1% ka 2022/23, kabo ya godimodimo yeo e fihleletšwego ge e sale go tloga ka 1994/95. Khwetšogape ya ekonomi morago ga COVID-19 e gateletše kgolo ya ditseno tša motšhelo, yeo e bakilego kabo ya go tshela ya 2.0 ka 2021/22, yeo e lekanetšego go 1.2 ka ngwaga wa ditšhelete wa 2022/23.
- Kgaolo ya 2 ya phatlalatšo e laetša gore go fihla ka la 31 Matšhe 2022, retšistara ya PIT e godile ngwaga ka ngwaga ka 4.1% go ya go batho ka noši

Dipotšišo: SARS Media: sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit: media@treasury.gov.za or call 012 315 5000

ba (gape le katološo ya 4.5% go ya go 25.9m mafelelong a Matshe 2023). Palo ya batho ka noši bao ba bego ba holofetšwe go romela dipušetšo tša motšhelo wa letseno e be e le 7.1 million bakeng sa ngwaga wa motšhelo wa 2019. Palo e theogile ka 6.8 million ka ngwaga wa motšhelo wa 2021 eupša ya oketšega ka 7.1 million ka ngwaga wa motšhelo wa 2022. Diphetogo tše tša dipalo gantši di dirwa ke diphetogo tša palo e nnyane ya morumo wa motšhelo wa thomelo ya dipušetšo. Data yeo e phatlaladitšwego yeo e etšwego ya balefela motšhelo ka noši e laeditše gore, go palo ya balefela motšhelo ba 7 068 925 bao ba letetšwego go romela dipušetšo tša motšhelo tša ngwaga wa motšhelo wa 2022, 5 989 787 (84.7%) balefela motšhelo ba lekotšwe. Motšhelo wa Letseno la Mong, thutafase, dipalopalo le tshekatsheko enngwe ya dikelo tša balefela motšhelo bao ba lekotšwego mafelelong a Agostose 2023 bakeng sa ngwaga wa motšhelo wa 2022 di laeditše gore:

- 2 319 473 (38.7%) ya balefela motšhelo e be e ngwadišitšwe ka Gauteng;
- 775 508 (36.3%) ya balefela motšhelo bao ba lekotšwego ba dutše ka Johannesburg Metro gomme ba tšheledišitšwe go ya ka letseno la motšhelo la go lekanela la R472 982.
- 1 533 415 (25.6%) ya balefela motšhelo bao ba lekotšwego be ba na le mengwaga ya go tloga ka ye 35 go ya go ye 44.
- 3 070 111 (51.3%) ya balefela motšhelo bao ba lekotšwego e be ele banna; 2 884 706 (48.2%) e be e le basadi.
- Balefela motšhelo bao ba lekotšwego ba bile le tekanyo ya letseno la go tšhelelwa la R2.1 trillion le maikarabelo a tefelo ya motšhelo ya R447.6 billion. Tekanyo ya bona ya kabo ya motšhelo e be e le 21.8% go bapetšwa le 21.3% ngwageng wa go feta wa motšhelo.
- Letseno go tšwa megolong, megolo le ditefelo tša megolo, phenšene, ditefelo tša go šoma go fetiša nako yeo e beetšwego le dianyuithi tšeo di šometšwego bakeng sa 75.5% ya palomoka ya letseno la go tšhelelwa.

- Dibalopalo tša Motšhelo wa Letseno la Koporeiti (CIT) Kgaolong ya 3 di laetša gore, go tšwa go dikhamphani tše 1 057 040 tšeo di lekotšwego go tloga ka la 30 Setemere 2023 bakeng sa ngwaga wa motšhelo wa 2021, 20.7% e laodišitše letseno la kgonagalo ya go tšhelelwa, mola 52.6% e bile le letseno la go tšhelelwa la go lekana le lefela gomme 26.7% yeo e šetšego e begilwe bjale ka kelo ya tahlegelo. Go dikhamphani tšeo di lekotšwego, dikhamphani tše dikgolo tše 432 (0.2% ya dikhamphani e bile le letseno la go tšhelelwa le le botse) di bile le letseno la go tšhelelwa la go feta R200 million gomme di bile le maikarabelo a 67.1% ya CIT yeo e lekotšwego. Bonamoleli bja ditšhelete, inšorense, dithekišo tša dintlo le sektara ya ditirelo tša kgwebo di dirile kabelo ya 253 241 (24.0%) ka dikhamphani tše di lekotšwego gomme di bile le maikarabelo go 30.8% ya CIT yeo e lekotšwego, gomme e dirile dikabelo tše dintši go feta disektara ka moka.
- Kgaolo ya 4 e laetša gore ka 2022/23, 80.8% ya barekiši bao ba diragatšago ba Motšhelo wa Boleng bja go Tlaleletšwa (VAT) e be e le dikhamphani goba dikoporeiti tša go tswalelwa. Barekiši ba ba abetše 92.6% go ditefelo tša VAT ya Selegae gomme e ba amogetše 92.8% ya ditefelamorago tša VAT. Le ge e le gore batho ka noši (borakgwebo ka noši) ba dirile 11.5% ya barekiši ba VAT, ba dirile dikabelo tša 1.9% tša ditefelo tša VAT ya Selegae gomme ba amogetše 0,7% ya ditefelamorago tša VAT.
- Bjale ka ge go hlalositšwe ka go Kgaolo ya 5, VAT ya Tlišogae le Makgetho a Khasetomo e dirile 15.1% le 4.4% ya Palomoka ya Ditseno tša Motšhelo ya ngwaga. Ka kakaretšo, methopo ye ya ditseno e dirile 19.5% ya Palomoka ya Ditseno tša Motšhelo, yeo e bilego godimo ka palogare ya 17.1% yeo e fihleletšwego go feta mengwaga ye mehlano yeo e fetilego ya ditšhelete. Bakeng sa ngwaga wa ditšhelete wa 2022/23:
 - VAT ya Tlišogae e kolekilwe kudu go tšwa go tlišogae ya *Metšhene le Dielektroniki* (26.4%); *Ditšweletšwa tša Dikhemikhale* (13.8%); *Difatanaga, Difofane le Dikepe* (11.2%). VAT ya Tlišogae go tšwa go disektara tša godimo tše tharo tša kabelo ya ekonomi e dirile palomoka

Dipotšišo: SARS Media: sarsmedia@sars.gov.za
 National Treasury Communications Unit: media@treasury.gov.za or call 012 315 5000

ya 87.7%, e lego *Wholesale and Retail Trade, Catering and Accommodation sector* (Tertiary) ka 38.2%, ya latelwa ke *Manufacturing* (Secondary) ka 30.8% le *Financial Intermediation, Insurance, Real-Estate and Business Services* (Tertiary) ka 18.6%.

- Dikarolo tše dikgolo tša dikabelo tša Makgetho a Dikhasetomo e be e le *Difatanaga, Difofane le Dikepe* (29.0%); *Dilogwa le Diaparo* (15.9%); *Dijo, Dinotagi le Motsoko* (13.4%) gammogo le *Metšhene le Dielektroniki* (12.3%).
- Ka sephetho, Kgaolo ya 6 e šomana le metšhelo e mengwe le dikoleka, tše bjale ka Motšhelo wa Poelo ya Matlotlo (CGT), Makgetho a Phetišo, Mašokotšo a Ditlabelo tša Dimenerale le Petroleamo (MPRR), Ditefo tša (SACU) le ditefelo tša ditefelamorago tša Disele. Ka 2022/23, SARS e kgobokeditše R22.2 billion ka motšhelo wa poelo ya matlotlo, yeo go yona R9.8 billion e kolekilwego go batho ka noši le ditherasete le R12.5 billion go tšwa go dikhamphani. Ge e sale go tsebagatšwa motšhelo wa poelo ya matlotlo ka Oktobore 2001, SARS e kolekile palokakaretšo ya R211.5 billion, ka R98.4 billion yeo e kolekilwego go tšwa go batho ka noši le ditherasete gomme R113.1 billion e kolekilwe go tša go dikhamphani. Ditefelo tša MPRR ka ditlhomolo e godile ka maatla ka R3.1 billion (11.0%) go tloga ka R28.5 billion go ya go R25.3 billion ka lebaka la go rapama ga ditheko tša platinamo le aene. Phokotšego ye e be e se šoro bjale ka ge e be e letetšwe ka lebaka la go namelela ga ditheko tša malahla tše ka boripana di phuhlamišitšego ditefelo tša MPRR. Dikoleka tša SACU Common Revenue Pool (CRP) boetšemorago ka 19.7% go R134.6 billion ka 2022/23 go tloga ka R112.4 billion ka 2021/22. Dikoleka tša 2022/23 Customs Revenue Pool (CRP) tša R134.6 billion di fetišitše tekanyo ya go boeletšwa ya R133.9 billion ka R0.76 billion (0.6%). Afrika Borwa e dirile kabelo ya palomoka ya 97.4% go Customs Revenue Pool ka 2022/23. Dikabo tše di amogetšwego ke Afrika Borwa ka 2022/23 di dirile R34.4 billion, ya go lekana le 44.1% ya R78.1 billion yeo e abetšwego go revenue pool. Karolo ya Botswana, Eswatini (yeo kgale e bego e bitšwa Swaziland), Lesotho le Namibia (gantši e bitšwa BELN) e dirile R43.7 billion (55.9%).

Dipotšišo: SARS Media: sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit: media@treasury.gov.za or call 012 315 5000

Ditokumente tša Dipalopalo tša Motšhelo tša 2023 di hwetšagala go wepsaete ya SARS le Kgoro ya Matlotlo a Setšhaba go www.sars.gov.za le www.treasury.gov.za. Go hwetša dikgatišo tša Dipalopalo tša Motšhelo, etela letlakala la wepsaete la Dipalopalo tša Motšhelo.

SARS le Kgoro ya Matlotlo a Setšhaba ba amogela ditshwayotshwayo le ditšhišinyo go tšwa go setšhaba. Ka kgopelo di romele ka imeile go taxstatistics@sars.gov.za.

Go hwetša letlakala le ka dipolelo tša go fapana, kgotla go dikgokanyo tše di latelago motlase:

- IsiZulu
- Sesotho
- Afrikaans
- Sepedi
- Xitsonga

SEPHETHO

Dipotšišo: SARS Media: sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit: media@treasury.gov.za or call 012 315 5000